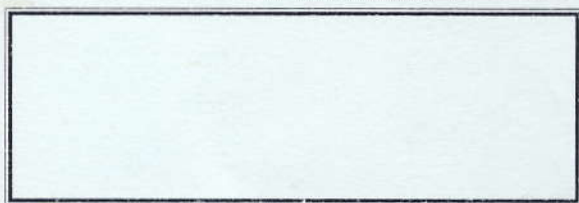

1 T RIETELLE

België-Belgique
P.B. - PP
2320
HOOGSTRATEN
BC 30723
P 802058

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN
NATUURWERK GROEP MARKVALLEI

JAARG. 29 NR. 4: OKT/NOV/DEC 2010

ERVAAAR DE DUISTERNIS !

Tijdens de Week van het Bos en de
Nacht van de Duisternis
op 16 oktober 2010

Afgiftekantoor: 2320 Hoogstraten
V.U.: Wim Verschraegen - Vooraard 10 - 2322 Minderhout

COLOFON

't Bieteutje is het kwartaalblad van **Natuurwerkgroep Markvallei**.
Deze werkgroep vormt de koepel van de volgende verenigingen :

Natuurpunt Markvallei VZW
J.N.M. Markvallei VZW
V.M.P.A. Hoogstraten VZW
V.E.L.T. Noorderkempem VZW

DAGELIJKS BESTUUR NATUURPUNT MARKVALLEI

VOORZITTER Drej Oomen Klein Eyssel 29 a - 2328 Meersel-Dreef ☎ 03 315 02 45 / ☎ 0476 53 58 44 drej.oomen@telenet.be	SECRETARIS Pol Vandersteen Vrijheid 170 d - 2320 Hoogstraten ☎ 03 314 07 12 / ☎ 0475 83 26 46 pol.vandersteen@skynet.be
PENNINGMEESTER Wim Verschraegen Vooraard 10 - 2322 Minderhout ☎ 03 314 47 75 / ☎ 0497 28 18 66 ingridwim@hotmail.com	DE KLAPEKSTER Koen Verschueren Klinketstraat 19 - 2323 Wortel ☎ 03 314 24 15 / ☎ 0472 91 35 11 koen.verschueren1@telenet.be
VERENIGINGSWERKING Bruno Vandewiele Hoogstraatsestwg 87- 2310 Rijkevorsel ☎ 0486 15 61 45 Vandewiele.roos@skynet.be	WERKGROEP NATUURSTUDIE Stijn Leestmans Bavelstraat 16 - 2310 Rijkevorsel ☎ 0479 93 21 12 stijnleestmans@hotmail.com
WERKGROEP NATUURGEBIEDEN Bart Hoeymans Leemakker 7 - 2320 Hoogstraten ☎ 0479 79 93 61 bart.hoeymans@hotmail.com	WERKGROEP BELEID EN ONDERVOORZITTER Bart Royens Ganzenstraat 4 - 2340 Beerse ☎ 014 77 02 07 bart.karolien@scarlet.be
REDACTIE 'T BIETEUTJE Wim Verschraegen / Ingrid Brosens Vooraard 10 - 2322 Minderhout ☎ 03 314 47 75 / ☎ 0497 28 18 66 ingridwim@hotmail.com	
BEZOEKERSCENTRUM DE KLAPEKSTER (OPEN OP DOND., VRIJ., ZAT. EN ZONDAG VANAF 13u) Medewerkster : Chris Van Boxel Kolonie 41, 2323 Wortel ☎ 03 314 24 15 (tijdens de openingsuren) bcdelaidekster@natuurpunt.be	

Leden van VMPA, VELT en van andere Natuurpunt- of JNM-afdelingen kunnen zich abonneren op 't Bieteutje door overschrijving van **5,00 EUR** op rekeningnummer 860-1087194-97 onv. Natuurpunt Markvallei, Vooraard 10, 2322 Minderhout met vermelding van "'t Bieteutje 2011".

VOORWOORD

KOPEN, VERWERVEN, IN HANDEN KRIJGEN... ER IS GEEN ALTERNATIEF! KOSTPRIJS: EEN ZAKJE CHIPS PER MAAND.

Met onze afdeling hebben we de voorbije maanden prachtige momenten mogen beleven. We hebben met volle teugen genoten van onze natuur. Maar samen met mij hebben jullie je ongetwijfeld ook geërgerd. De ene aanslag volgt nog altijd op de andere. Wetten, verordeningen, richtlijngebieden, decreten, gewestplannen, structuurplannen, ... het blijven allemaal dode letters als het op de bescherming van de natuur aankomt.

Voor onze ogen wordt een broekbos gewoon omgezet in maïsland. Ongegeneerd verkondigt de eigenaar dat hij van het bos maïsland zal maken en op het terrein kan je er gewoon niet naast kijken dat hij dat inderdaad van plan is. Niemand die iets doet. "Want we kunnen niets doen. Hij doet niets verkeerd. Als het bos helemaal verdwenen is en er maïs staat, kunnen we met luchtfoto's bewijzen dat er bos verdwenen is en kunnen we optreden." Als er maïs staat ...

Een prachtige stuifduin met dennenbomen doorsnijdt nog de vlakke, omgeven door weiland. Maar het stuifduintje wordt elke keer korter. Hoe komt dat toch? De politie gaat ter plaatse en maakt pv's op. Het ene na het andere. En toch wordt het stuifduintje nog altijd korter!

Een beemd in de Markvallei wordt plots doorsneden door een gracht van bijna een meter diep. Machines proberen een drainagesysteem in de moerassige ondergrond te pleuren. De drassige beemden waarvan we dachten dat ze wel nooit ten prooi zouden vallen aan expansiezucht, moeten het nu ook ontgelden.

Na de afschaffing van de opvolgeregeling zou de open ruimte die ons rest ook moeten overleven. Zou... Zelfs op plaatsen waarvan je het echt niet zou vermoeden proberen verkavelaars geld uit de grond te spitten door er huizen op te bouwen. De onmacht ten top nu blijkt dat ook de gemeente machteloos staat...

Gemeenteraadsleden van de stad Hoogstraten ondertekenden het biodiversiteitscharter met Natuurpunt en zullen in de toekomst nauw

samenwerken bij een aantal sensibiliserende acties. Er is nog veel werk aan de winkel. De gemeente keurde het charter immers niet als gemeente goed, maar riep dus haar raadsleden op om dat te doen. We vinden dat jammer omdat het op deze manier niet het sterke signaal is geworden dat het moest worden. We hopen echter met de ondertekenaars een stap vooruit te zetten in de verwezenlijking van de doelstelling om het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen. Als we daar niet in slagen, wordt dit charter het zoveelste stukje papier!

Er is maar één alternatief! Als we onze natuur en onze landschappen willen sparen en beschermen, moeten we ze kopen. Dat gevoel is de laatste maanden alsmaar sterker geworden. Politiek kan al lang niet meer overtuigen en zit zijn pijlen te verschieten. Er rest ons alleen nog Europa. Europa, hoe meer anderen er op vloeken hoe meer de Dame onze redding blijkt te worden. Maar het is tijd om zelf te handelen.

Mensen moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Lid worden van Natuurpunt! Onze vereniging nog sterker maken. Voor twee eurootjes per maand. Peanuts zijn dat, een Duvel kost zelfs meer! Natuurpunt koopt natuur aan. Natuur die anders gegarandeerd ten prooi valt aan mensen of firma's die geen zier geven om een mooi landschap of mooie dieren en planten.

Natuurpunt vzw beheert in Vlaanderen meer dan vijfhonderd natuurgebieden, goed voor 17 000 hectare. Dat lijkt veel, maar is nog altijd niet voldoende om de natuur kansen te bieden op overleven. Natuurpunt oefent ook druk uit op de overheden en treedt in overleg met medestanders om er voor te zorgen dat de natuur ook buiten de natuurgebieden op de nodige bescherming mag rekenen. Hoe meer gezinnen zich aansluiten, hoe groter die druk wordt. We staan nu met 87 000 gezinnen achter de doelstellingen van Natuurpunt. We staan met open armen om nog meer leden te ontvangen.

Gratis zelfs! Voor de rest van dit jaar, als het gezinnetje nadien 24 euro veil heeft voor een verlenging van nog eens twaalf maanden, tot het einde van 2011! Dat kost hen dan zelfs geen Duvel meer, maar **een zakje chips per maand!**

Als dat geen argument is om je vrienden, buren, familie te overtuigen, dan weet ik het ook niet meer.

Drej Oomen

CHARTER VOOR BIODIVERSITEIT

Tijdens de gemeenteraad van augustus werd het biodiversiteit charter tussen Natuurpunt Markvallei en de gemeenteraad van Hoogstraten ter ondertekening voorgelegd. Het college verkoos niet om, zoals in andere gemeenten, als gemeente het charter te tekenen. Wel konden de leden van de gemeenteraad hun handtekening onder het charter plaatsen om zich zo te engageren voor meer biodiversiteit in Hoogstraten. De eerste activiteit die hier uit voortvloeide was de open milieuraad over biodiversiteit die op 20 september werd georganiseerd. Maar het is de bedoeling dat vanaf nu jaarlijks twee activiteiten door de stad Hoogstraten en Natuurpunt over biodiversiteit zullen worden georganiseerd.

ACTIVITEITENKALENDER

Vrijdag 1 oktober : LEZING AMFIBIEËN IN DE MARKVALLEI + ADDERS

Bart Hoeymans zal ons tijdens deze lezing laten kennismaken met de amfibieën en de reptielen die voorkomen in de Markvallei. Ook het adderonderzoek in het Groot-Schietveld van Brecht komt aan bod.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 3 oktober : OP STAP MET DE FOTOWERKGROEP

We gaan deze voormiddag met de fotowerkgroep nog eens gezamenlijk fotograferen. Deze keer in de bossen van de Elsakker te Meerle.

Waar ? Wanneer? Kerk Meerle om 9.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 3 oktober : BOSEXPEDITIE

Het is weer tijd voor zware natuurstudie! Daarom gaan we de Maxburgse bossen in waar nog veel te ontdekken valt. Hoe meer we vinden, hoe groter de beloning...

Waar ? Wanneer? Vredesboom, Meer (14.00u - 17.00u)

Verantwoordelijke: Jasper Adriaensen (jasper.adriaensen@hotmail.com - 03 315 90 40)

Meebrengen: Excursiemateriaal, fiets en slechte kleren

Organisatie: JNM Markvallei

Zondag 10 oktober : WANDELING DE MOEREN

Vandaag trekken we met Jack naar de Moeren te Zundert. De Moeren is een oud landgoed met bos, weiland, akkers, vennetjes, poelen en een landhuis. Tussen de bospercelen liggen weilanden en akkers die Natuurmonumenten beheert.

Waar ? Wanneer? 13.30u Vredesboom Meer of 14.00u café 't Anker

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: NP Markvallei

Dinsdag 12 oktober : **VERGADERING VERENIGINGSWERKING**

Waar ? Wanneer? Bruno Vandewiele (03 314 12 15)

Verantwoordelijke: BC De Klapekster om 20.00u

Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 15 oktober : **LEZING**
HOE WORTEL IN 1800 BRUUSK WAKKER WERD GESCHUD

Eric Vanhaute vertelt over hoe Wortel en omgeving 200 jaar geleden bruusk werd wakker geschud. Hij is professor geschiedenis aan Universiteit Gent en specialiseerde zich o.a. in de situatie van de boeren in de 18^e en 19^e eeuw in Wortel en omgeving.

Met de komst van soldaten, bestuurders, landlopers, bewakers, burgers en investeerders werden Wortel en de Noorderkempen in de 19de eeuw plots losgerukt uit hun geïsoleerd bestaan. Op deze avond verhaalt Eric aan de hand van kaarten, schetsen en foto's over de plotse en vaak onplezierige confrontaties van onze voorouders met de buitenwereld en hoe dit het leven hier voorgoed heeft veranderd.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 16 oktober : **ERVAAR DE DUISTERNIS !**
NACHT VAN DE DUISTERNIS & WEEK VAN HET BOS

Ervaar de duisternis in Wortel Kolonie! Gebruik je zintuigen om je weg te vinden in het donker, voel de nacht, luister naar het nachtleven, kijk naar de sterren...

Jong en oud is welkom om met ons mee te gaan.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 16 oktober :

GROENEPOTLODENACTIE

Help! Het ruimtelijke orderingsplan van de regering zal een hoop groen doen verdwijnen! Daarom zamelen we groene kleurpotloden in om het plan wat beter in te kleuren. De 16de zal JNM-nationaal alle ingezamelde potloden overhandigen aan de ministers van ruimtelijke ordening en milieu. Gelieve alle potloden binnen te brengen tegen 8 oktober bij Jasper of Lysander. Ook in de Klapekster staat een pot voor de in te zamelen potloden.

Organisatie: JNM Markvallei

Vrijdag 22 oktober :

DAG VAN DE JEUGDBEWEGING

Allemaal JNM T-shirt aan voor op school!

Organisatie: JNM Markvallei

Vrijdag 29 oktober :

LEZING ANDALUSIË

Lezing van een trektocht met de rugzak door Andalusië! Een tocht vol zweet, wind, kurkeiken en beesten door Bart Hoeymans en Rob Koeken.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 7 november :

VERRASSINGSEXCURSIE

We gaan op stap met Tinne! Waar, wat en hoe is... een verrassing!

Waar ? Wanneer? Vredesboom (14.00u - 17.00u)

Meebrengen : fiets, verrekijker

Verantwoordelijke: Tinne Van Aert (tinnevanaert@hotmail.com)

Organisatie: JNM Markvallei

Dinsdag 9 november :

VERGADERING VERENIGINGSWERKING

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Bruno Vandewiele (03 314 12 15)

Organisatie: NP Markvallei

Dond. 11 tot Zond. 14 november :

WEEKEND CAP GRIS NEZ

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 14 november :

WANDELING EKSTERGOOR

Met Jack trekken we naar het Ekstergoor. Het domein Eksterheide is een uitgestrekt natuurgebied van 170 hectare aan de rand van de gemeente Beerse. Hoewel dennen er het landschap domineren, vind je er ook eiken-berkenbossen, vennen, heischrale graslanden en heidegebieden. Enkele oude kleiputten vormen een ware trekpleister voor watervogels.

Waar ? Wanneer? Kerk Sint Jozef Rijkevorsel om 13.30u

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 19 november :

BOMEN RAPEN PLANTGOEDACTIE

We maken pakketten per bestelling voor de jaarlijkse plantgoedactie in samenwerking met de gemeente.

Wil je plantgoed bestellen? Kijk op www.hoogstraten.be of vraag een bestelformulier aan op de milieudienst (03 340 19 47).

Waar ? Wanneer? Gemeentemagazijn Hoogstraten om 19.00u

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 20 november :

DAG VAN DE NATUUR HALSCHE BEEMDEN

We gaan een hele dag het maaisel van de Lage Beemd afvoeren.

Waar ? Wanneer? De Halsche Beemden om 9.00u aan het infobord

Meebrengen ? pic-nic ! Voor soep wordt er 's middags gezorgd

Verantwoordelijke: Luc Van Dun (0473 37 52 87) & Jasper Adriaensen (jasper.adriaensen@hotmail.com – 03 315 90 40)

Organisatie: NP en JNM Markvallei

Dinsdag 23 november :

GRONDIGE KUIS DE KLAPEKSTER

Helpende handen zijn meer dan welkom om de Klapetekster eens een grondige beurt te geven.

Waar ? Wanneer? BC De Klapetekster om 9.00u

Verantwoordelijke: Maj Jacobs

Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 26 november :

LEZING

**BIOLOGISCHE BESTRIJDING VAN PLAGEN, PARASIETEN EN
PREDATOREN**

Karel Bolckmans is verantwoordelijk voor de productie en het onderzoek naar nieuwe natuurlijke vijanden van planten bij de Nederlandse firma Koppert, wereldmarktleider in deze sector.

Bij de productie van glasgroenten, zoals tomaten, komkommers, paprika's en aubergines, wordt al vele jaren succesvol gebruik gemaakt van nuttige insecten, roofmijten en insectenpathogenen om schadelijke plagen de bestrijden. Tijdens deze lezing zullen we ingaan op de verschillende vormen van biologische bestrijding in België en wereldwijd. Ook wordt kort ingegaan op het gebruik van hommels voor de bestuiving van tuinbouwgewassen en in de fruitteelt.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Woensdag 1 december :

CURSUS LEREN KIJKEN NAAR VOGELS

Voor deze cursus dien je je op te geven voor 15 november bij Luc Van Dun. Meer info in het bieteutje. Plaatsen beperkt.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 19.30u

Verantwoordelijke: Luc Van Dun (0473 37 52 87)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 5 december :

VETBOLLEN MET KOEN

Het wordt weer vettig met de Koen! Om de honger van de vele wintervogels te stillen, maken we weer vetbollen. Altijd plezant! Zowel voor ons als voor de vogeltjes.

Waar ? Wanneer? Maaihoek 4 (13.30u - 17.00u)

Verantwoordelijke: Koen van Aert (koen.v.aert@hotmail.com)

Organisatie: JNM Markvallei

Woensdag 8 december :

CURSUS LEREN KIJKEN NAAR VOGELS

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 19.30u

Verantwoordelijke: Luc Van Dun (0473 37 52 87)

Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 10 december :

LEZING

RONDRIT FRANKRIJK en NORMANDIE - BRETAGNE

In juli ging een gezellige bende de wielrenners achterna op hun eigen Tour de France. Zonder fiets, maar met de bedoeling half Frankrijk af te reizen kwamen ze langs Les Dombes, de Middellandse Zee, de Pyreneeën, Rocamadour en La Brenne. Onderweg verzamelden ze kilometers en een hele reeks foto's ...

Daarna nemen Geert en Katrien je mee op een gezinsvakantie in de baai van de Mont Saint Michel. Een perfecte uitvalsbasis om Normandië en Bretagne te verkennen. Een vakantie vol zee, strand, rotskusten, strandjutters en kustleven.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 10 december :

DEADLINE BIETEUTJE

Artikels kunnen tot vandaag doorgestuurd worden naar
verschraegen.wim@telenet.be

Zaterdag 11 december :

BEHEERSWERKEN HALSCHE-BEEMDEN

We gaan een halve dag maaien en afvoeren van het maaisel op het Spieke, knotten van de bomen op de Lage Beemd en afzetten van de houtkant langs het Spieke. Er zal soep worden voorzien.

Waar ? Wanneer? De Halsche-Beemden om 09u00 infopaneel

Verantwoordelijke: Bart Hoeymans (0479 79 93 61)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 12 december :

WANDELING GRAAFSBOS MERKSPLAS

In de 17e eeuw was dit domein eigendom van de Graaf van Hoogstraten en kreeg het de naam "des Heeren Graven Bosschen". Van een loofbos en vooral heide werd het Graafsbos omgevormd door François Spingard en aangelegd tot een heus dennenboscomplex.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 9.00u

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 12 december : PRAKTIJKLES LEREN KIJKEN NAAR VOGELS

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 9.00u

Verantwoordelijke: Luc Van Dun (0473 37 52 87)

Organisatie: NP Markvallei

Woensdag 15 december : CURSUS LEREN KIJKEN NAAR VOGELS

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 19.30u

Verantwoordelijke: Luc Van Dun (0473 37 52 87)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 19 december : PRAKTIJKLES LEREN KIJKEN NAAR VOGELS

Waar ? Wanneer? Kerk Meerle om 9.00u

Verantwoordelijke: Luc Van Dun (0473 37 52 87)

Organisatie: NP Markvallei

Zondag 19 december : KERSTER-KLAAS FEESTJE

Tijd voor een feestje! Er zal amusement à volonté zijn en meer...

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster (14.00u – 17.00u)

Verantwoordelijke: Vincent (vin_op_ne_cent@hotmail.com)

Organisatie: JNM Markvallei

Zondag 2 januari : NIEUWJAARSWANDELING en -RECEPTIE

Onze jaarlijkse Nieuwjaarswandeling in Wortel Kolonie mag natuurlijk niet op uw en onze agenda ontbreken.

Na de wandeling wordt een nieuwjaarsdrink aangeboden.

Waar ? Wanneer? De Klapekster, 09.00 u

Verantwoordelijke: Bart Hoeymans - Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 7 januari :

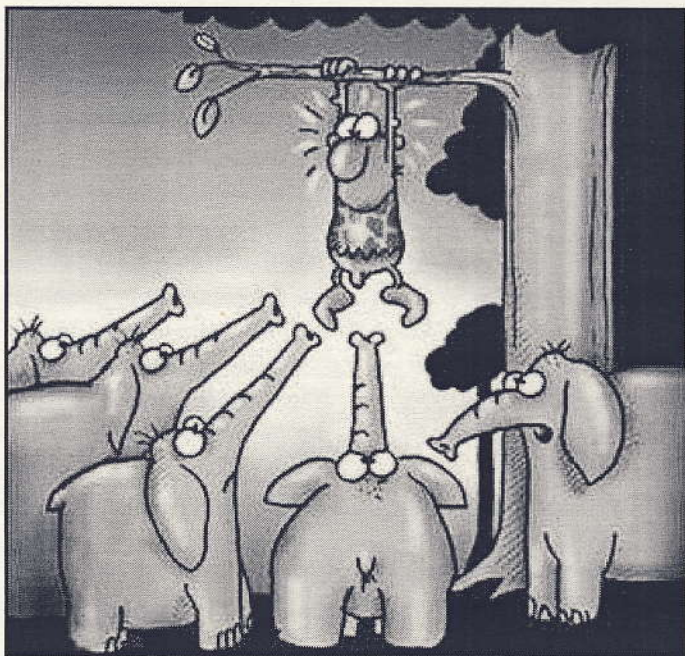
LEZING BOTSWANA

In november 2009 maakten Chris Bal en Els Roos een 18 daagse rondreis door Botswana. Botswana is een waar paradijs voor de natuurliefhebber. Het heeft dan ook enkele ongerepte natuurgebieden o.a. Makgadikgadi Pans, Moremi National Park, Savuti N.P. en natuurlijk de Okavanga Delta welke tijdens deze reis werden bezocht. Als kers op de taart werd er een bezoek gebracht aan de wereldberoemde Victoria Falls in Zimbabwe.

Waar ? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: NP Markvallei

**Ik snap niet hoe hij met zo'n
kort slurfje kan ademen**

VLINDER MEE - NACHTVLINDERINVENTARISATIE 31-07-2010

Volgende soorten hadden we in de Elsakker te Meerle. De aantallen zijn minimumaantallen (sommige soorten waren zeker talrijker aanwezig). In totaal hadden we 39 soorten, wat niet slecht is voor de korte periode dat we hebben geïnventariseerd.

OP LICHT

1. Gamma-uil: 10	20. Donkere marmeruil: 1,
2. Bonte grasuil: 8,	21. Berkenoogspanner: 1,
3. Witte schaduwspanner: 1,	22. Gele eenstaart: 1,
4. Dennenpijlstaart: 5,	23. Gerimpelde spanner: 1,
5. Groot avondrood: 2,	24. Eikenprocessierups: 1,
6. Huismoeder: 1,	25. Braamvlinder: 1,
7. Tweestip-orvlinder: 10	26. Aangebrande spanner: 1,
8. Herculesje: 2,	27. Kleine beer: 1,
9. Puta-uil: 1,	28. Naaldboombeertje: 2, wim
10. Hennepnetelspanner: 5,	29. Gewone spikkelspanner: 1,
11. Dromedaris: 8,	30. Donkergroene korstmosuil 1,
12. Streepkokerbeertje: 20,	31. Berkenbrandvlerkvlinder: 1,
13. Rozenblaadje: 3,	32. Kroonvogeltje: 1,
14. Hyena: 1,	33. Peper-en zoutvlinder: 1 (lichte vorm),
15. Gewone brandnetelmot: 5,	34. Plakker: 5 man.
16. Donker klaverblaadje: 2,	
17. Muisbeertje: 5,	- Hoornaar: 1
18. Gerande spanner: 1,	
19. Melkwitte zomervlinder: 1,	

OP SMEER

35. Piramidevlinder: 25,
36. Breedbandhuismoeder: 1,
6. Huismoeder: 7,
17. Muisbeertje: 2,
37. Vogelwiekje: 2,
14. Hyena: 2,
7. Tweestip- orvlinder: 1,
25. Braamvlinder: 1,

38. Klaverblaadje: 1,
39. Roesje: 1

- Mospissebed,
- Ruwe pissebed.

* Boomsprinkhaan: 10

Bart Hoeymans

VLINDER MEE - DAGVLINDERVANDELING 1-08-2010

Overtrokken weer en juist nu op het weekend van de vlindertelling. Toch maar op stap met de hoop wat vlinders te zien en het lukte ook nog. Aan de Klapekster op een Phoxstruik een Kolibriefvlinder,

hij vloog van bloem naar bloem, staat stil in zijn vlucht en zo heeft hij veel weg van een Kolibrietje vandaar de naam. Eigenlijk is het een nachtvlinder maar hij moet zeker niet onder doen voor de dagvlinders. Echt een prachtig beestje.

(Foto : Pros De Langh)

En dan met een 25 tal kinderen en volwassenen gewapend met vlindernetten en potjes op stap, met als aanvoerder de Wim. Voorbij het Bootjesven de afgesloten weg op en hier was het al bingo...

Bonte zandoogjes, Koolwitjes, een paar Vuurvlinderdjes, ook een Zwartsprietdikkopje en de fraaie Eikenpages enz...enz...Teveel om op te noemen en de kinderen waren allen dol enthousiast en wij groten genoten evenzeer. Van het vlindernet belande ze in de potjes en zo konden we alles goed bekijken. We hadden niet alleen oog voor vlinders maar evenzo voor insecten en spinnen waaronder een pracht van een Tijgerspin. Op een boomstam vonden we ook nog een Hoornaar. Dat is wel een zeer grote wesp maar minder agressief dan zijn kleinere soortgenoten. Dan vonden we weer de Groene zandloopkever, Schalieenbijter en torretjes, ook enkele sprinkhaantjes en de Guy ving ook

nog de Grote groene sprinkhaan. Een prachtig beestje trouwens maar hij beet wel in zijn vingers tot jolijt van de kinderen.

Verder liepen we door de heide. Hier vloog nog een Koninginnenpage boven onze hoofden en de kleinste onder ons (Luna) zag ondertussen de vlindertjes in dromenland. Terug op het wandelpad aangekomen aan de weide waar de Konickpaarden staan. Een grote zwerm Groenlingen zweefde in de lucht en dan weer in de weide terug de lucht in. Een schitterend schouwspel. En zo eindigde weer onze jaarlijkse vlinderwandeling. Al bij al hebben we ondanks het minder goede weer nog veel moois gezien.

Zo nu kunnen de potjes en vlindernetten weer in de kast tot een volgende keer;

Groetjes Louisa

FOTOVERSLAG EERSTE ETAPPE GRENSPLOETERTOCHT 21-08-2010 & 22-08-2010

In Meersel-Dreef verzamelde de groep en kregen we een beschrijving van onze te lopen grensploeterroute.

Na een kaars gebrand te hebben aan de grot voor een goede tocht liepen we met de 26 deelnemers naar ....

... de Heilige Clara om een worst te offeren voor goed weer waarna de tocht definitief kon beginnen om ...

... een tussenstop te houden bij de Heilige Isidoor, patroonheilige van de boeren

Een passage aan de grenspaal op Strijbeek en ...

... daarna doorkruisten we de Elsakker.

Zo kwamen we aan op de Bleeke Heide waar we nog een grenspaal passeerden.

En 's middags stond de catering ons op te wachten met lekkere soep

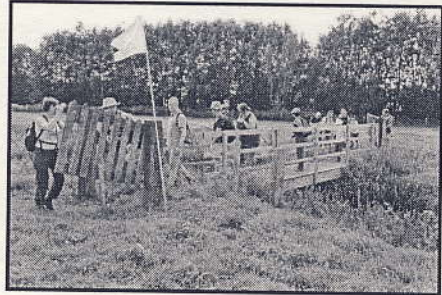
Na 23 km kwamen we aan op het
het laarzenpad van onze eigenste
Halsche-Beemden ...

... waar we onze tent opsloegen
en genoten met zere voeten van
een heerlijke barbecue

Na een heerlijk ontbijt op zondag-
morgen trokken we verder ...

... langs het prachtige laarzenpad
van het Groeske

Onderweg pakten we nog een
terraske mee aan de watermolen
om na 14 km...

... aan te komen aan de Klapenster
waar iedere deelnemer, zowel
groot als ...

.... klein een ploetergetuigschrift voor de eerste etappe bekwam.

Volgend jaar vertrekken we terug aan de Klapenster om onze tocht verder te zetten. In een tweedaagse naar Rijkevorsel blijven we de grens van Natuurpunt Markvallei verder volgen om zo na 4 jaar onze afdelingsgrens afgewandeld te hebben en terug aan ons startpunt van de grot van Meersel-Dreef aan te komen. Tot volgend jaar !

Wim Verschraegen

WANDELING KOOLDRIES EN HOOFDWEER 12-09-2010

De uitstap naar de Kooldries, een 17 ha groot gebied plus nog eens 30 ha van de Hoofdsweer, is de moeite om te verkennen. Een mooie groep onder leiding van Jack ging op verkenning. Aan het infobord een woordje uitleg over het domein met zijn vele vennen. Eigenlijk zijn het kleiputten. Vroeger groef men hier klei en voor het exporteren was de ligging vlak naast het kanaal ideaal.

Na het stoppen met uitgraven raakten de putten snel in verval. Nu Natuurpunt en het ANB het beheren is het een prachtig stukje natuur geworden met een verscheidenheid aan biotopen. Je vindt er Loof- en Dennenbos, stukjes heide, heischraal grasland, een paradijs voor allerlei insecten, vogels en zelfs de Kamsalamander komt hier nog voor. En zo stapten we over smalle boswegeltjes in de diepte van de kleiputten, wel

zeer mooi. De eerste tekenen van de herfst waren ook al aanwezig : zeer vele paddenstoelen waaronder Boleten, Russulas, Judasoor, zelfs al een Duivelsei, Cantarellen, ... Teveel om ze allen op te noemen. Dan zagen we weer de zeldzame Valse zandzegge en hier en daar ook nog Heide.

Via een weide met een kudde schapen kwamen we aan de oostelijke uitloper van de Brechtse heide. Hier bevindt zich de kijkhut met een schitterend zicht op één van de grootste waterpartijen waar je de vogels in alle rust kan observeren. Zo kwamen we aan de Hoofsweer waar het gele wandelpad ons doorheen loodsten. Dit gebied wordt beheerd door het ANB. Het einde van deze fijne wandeling kwam weeral in zicht en we hebben er denkkelijk allemaal van genoten.

Bedankt Jack en tot op een volgende wandeling!

(Foto : Pros De Langh)

Groetjes Louisa

PLANTENWANDELINGEN VOORJAAR 2010 TWEE NIEUWE PLANTENSOORTEN ONTDEKT!

Zoals jullie allemaal al weten gaat de plantenwerkgroep Markvallei ieder voorjaar een aantal keer op stap op zoek naar zeldzame planten of om percelen nog is te inventariseren ikv beheer.

Dit jaar hebben we zo weer enkele zeer leuke vondsten gedaan en over twee van deze vondsten vertel ik graag een beetje meer.

Zo vonden we op 3 juni 2010 het Spits havikskruid (*Hieracium lactucella*) aan het Groeske te Castelné (NL).

Dit plantje is een zeer laag blijvende, blauwgroen getinte voorzomerbloeiër. Het is in onze regio de tenerste en de minst behaarde vertegenwoordiger van het geslacht havikskruid.

De soort is tot europa beperkt en bereikt bij ons zijn westgrens.

Het plantje was vroeger vrij algemeen maar heeft een zeer drastische achteruitgang gekend.

Met het oog op de verdwijning van de plant op talloze plaatsen lijken de oovormige bladeren temidden van laag gras wel symbolisch: Spits havikskruid spitst zijn oren, verneemt haast overal gevaar en maakt als een haas dat het wekomt, maar vindt hoogst zelden meer een refugium. De eisen die het aan zijn standplaats stelt zijn echt moeilijk te omschrijven. Misschien is het in standplaats en achteruitgang nog het best te vergelijken met Harlekijn (*Orchis morio*). Spits havikskruid is een plant van zonnige of eventueel iets beschaduwde, grazige plekken op matig voedselrijke, vochthoudende, soms vochtige maar dan 's zomers min of meer uitdrogende, vaak lemige grond. Het meest is de soort aan te treffen in glooiende weilanden in het dal van beekjes. En dan nu ook in de vallei van het Merkske!

De andere soort, en dit is een nog veel zeldzamere soort, is het Genadekruid (*Gratiola officinalis*). Dit plantje vonden we in Rijkevorsel. De juist standplaats ga ik niet vermelden omdat het momenteel waarschijnlijk de enige vindplaats is in Vlaanderen! Sinds 1940 is deze plant slechts op één andere plaats aangetroffen (Midden-Limburgs

Vijvergebied), waar het om een niet-permanente populatie gaat, die nooit uit meer dan 5 planten bestaat (bekend sinds 2000)! Al de andere vondsten dateren van vóór WO II: Genadekruid was gekend van een 10-tal locaties in de Kempen, de Ardennen en het Maasdistrict.

Ook in Nederland zijn er maar 4 vindplaatsen van gekend, maw het is een zeer zeldzame soort. Op de standplaats in Rijkevorsel staan er een 10-tal planten momenteel.

Genadekruid is een lage, onbehaarde, lichtgroene, overblijvende zomerbloeiër, die in veelstengelige pollen groeit. De bloemen staan afzonderlijk in de bladoksels; de bloemstelen dragen vlak onder de vijfdelige kelk twee steelblaadjes. De trompetvormige, tweeslippige kroon heeft een tweelobbige bovenlip en een drieslippige onderlip. De zoom is lila, de vrij lange buis is geelachtig.

Genadekruid bereikt hier zijn noordgrens.

De soort is een plant van 's winters onder water staande graslanden en oevers op zandige tot kleiige, humeuze, ongeveer neutraal reagerende bodem. Kieming vind plaats in de lente na het droogvallen van de groeiplaats. Daarna treedt er een vertraging op in de ontwikkeling om niet uit te drogen. Bij vochtig weer loopt het echter een achterstand op ten opzichte van andere planten die zich dan juist volop ontwikkelen. Veel kiemingsplanten gaan dan ook dood door lichtgebrek. Hierdoor kan de soort zicht bij ons juist heel moeilijk standhouden. Enkel op plekken waar sterke waterstandswisselingen de groei van andere soorten beteugelen kan de soort overleven.

Een zeer gericht beheer voor deze soort is dus nodig willen we hem behouden.

Genadekruid (Gratiola officinalis)

VRIENDEN VAN DE NATUUR

Bramenvingers

De lichte ruk waardoor het twijgje
vruchten lost, en veert,
en zich zo snel
door huid kan boren,

kleine weerhaak groengepunt.

Zwart is het trosje
dat bloed lost, een druppel,

amper genoeg voor smaak,

het loskomen van heel ver,
noem het een einder
aan dit ogenblik

waarop je, vinger in de mond,
geschrokken naar me staart

met paarse ogen,
zo heel erg lang
geleden, het glanzen

van geplette vruchten
op de lippen van je buik.

Stefan Hertmans

BEHAAG HOOGSTRATEN EN RIJKEVORSEL

Natuurpunt Markvallei organiseert in samenwerking met het stadsbestuur van Hoogstraten opnieuw een plantgoedactie. Kandidaat-planters kunnen goedkoop inheems plantgoed (struiken, fruitbomen en andere ecologisch interessante planten) kopen.

De planten kunnen tot 22 oktober besteld worden op de milieudienst van de stad Hoogstraten (03 340 19 47 of afval@hoogstraten.be) of op www.hoogstraten.be. De bestelde planten kunnen op 20 november tussen 9.00u en 10.00u afgehaald worden aan de

gemeentelijke werkplaats.

De opbrengst van de verkoop wordt gebruikt voor aankoop van natuurgebieden, maar door het aanplanten van inheemse struiken steunt u ook zelf de natuur. Inheemse hagen en houtkanten bieden immers heel veel voedsel en schuilplaatsen voor allerlei dieren.

LEZINGEN NAJAAR 2010 – VOORJAAR 2011

Afspraakplaats voor alle lezingen:

De Klapekster om 20.00u

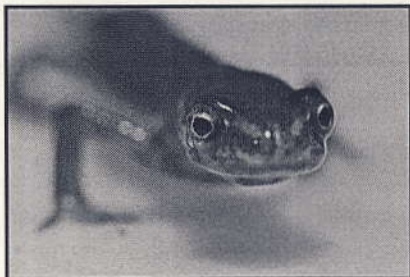
1 oktober 2010

Amfibieën in de Markvallei en adderonderzoek Groot Schietveld van Brecht

Bart Hoeymans

Op tocht door sloot en plas voor amfibieën uit de Markvallei. Lezing door Bart Hoeymans over herkenning, onderzoek en verspreiding van

amfibieën in Hoogstraten. Op zoek naar een addertje onder het gras. Een korte uitleg over adderonderzoek op het GSV te Brecht (deelgebied Marum)

15 oktober 2010

Hoe Wortel in de jaren 1800 bruusk wakker werd geschud

Eric Vanhaute

Eric Vanhaute vertelt over hoe Wortel en omgeving 200 jaar geleden bruusk werd wakker geschud. Hij is professor geschiedenis aan Universiteit Gent en specialiseerde zich o.a. in de situatie van de boeren in de 18^e en 19^e eeuw in Wortel en omgeving.

Met de komst van soldaten, bestuurders, landlopers, bewakers, burgers en investeerders werden Wortel en de Noorderkempen in de 19de eeuw plots losgerukt uit hun geïsoleerd bestaan. Op deze avond verhaalt Eric aan de hand van kaarten, schetsen en foto's over de plotse en vaak onplezierige confrontaties van onze voorouders met de buitenwereld en hoe dit het leven hier voorgoed heeft veranderd.

29 oktober 2010

Andalusie

Rob Koeken en Bart Hoeymans

Met de rugzak door Andalusië! Een tocht vol zweet, wind, kurkeiken en beesten.

26 november 2010

Biologische bestrijding van plagen en parasieten en predatoren, het best bewaarde geheim van de tuinbouw

Karel Bolckmans

Bij de productie van glasgroenten, zoals tomaten, komkommers, paprika's en aubergines, wordt al vele jaren succesvol gebruik gemaakt van nuttige insecten, roofmijten en insectenpathogenen om schadelijke plagen de bestrijden. Tijdens deze lezing zullen we ingaan op de verschillende vormen van biologische bestrijding in België en wereldwijd. Ook wordt kort ingegaan op het gebruik van hommels voor de bestuiving van tuinbouwgewassen en in de fruitteelt. Karel is verantwoordelijk voor de productie en het onderzoek naar nieuwe natuurlijke vijanden bij de Nederlandse firma Koppert, die wereldmarktleider is in deze sector.

10 december 2010

Rondrit Frankrijk

Ria Van Aelst, Gie Segers, Jee, Els en An Van Loock en Staf

In juli ging een gezellige bende de wielrenners achterna op hun eigen Tour de France. Zonder fiets, maar met de bedoeling half Frankrijk af te reizen kwamen ze langs Les Dombes, de Middellandse Zee, de Pyreneeën, Rocamadour en La Brenne. Onderweg verzamelden ze kilometers en een hele reeks foto's...

Normandië & Bretagne

Geert Brosens en Katrien Knaeps

Geert en Katrien nemen je mee op een gezinsvakantie in de baai van de Mont Saint Michel. Een perfecte uitvalsbasis om Normandië en Bretagne te verkennen. Een vakantie vol zee, strand, rotskusten, strandjutters en kustleven.

7 januari 2011

Botswana

Chris Bal en Els Roos

In november 2009 maakten we een 18 daagse rondreis door Botswana. Een luxereis zou dit alleszins niet worden maar natuurbeleving des te meer. Botswana is een waar paradijs voor de natuurliefhebber.

Het heeft dan ook enkele ongerepte natuurgebieden oa Makgadikgadi Pans, Moremi National Park, Savuti N.P.en natuurlijk de Okavanga Delta welke tijdens deze reis werden bezocht.

Als kers op de taart werd er een bezoek gebracht aan de wereldberoemde Victoria Falls in Zimbabwe. Ook geïnteresseerd in Botswana ? Beleef dan samen met ons deze reis opnieuw.

21 januari 2011

Südtirol : Balanceren op de grens tussen Italië en Oostenrijk

Familie Royens

Wij, Bart en Karolien en onze 4 kinderen, brachten onze vakantie door in het Italiaanse Ahrntal, het noordelijke dal van Italië op de grens met Oostenrijk. Vanuit dit dal, dat omgeven is door bergtoppen van meer dan 3000 m hoogte, nemen we jullie mee op onze dagelijkse wandeltochten tot ver boven de boomgrens. We trekken de bergen in door bossen en velden, langs weelderig bloeiende almen naar één of andere Almhütte. Maar voor de kinderen beginnen de bergen pas boven de boomgrens als er enkel smalle paadjes overblijven om over te stappen. Daar maken we kennis met de wereld van de fluitende marmotten, sneeuwtapijten die onze weg versperren, ijs-ijs-ijskoude bergmeertjes, glinsterende gletsjers, prachtige bloempjes op onmogelijke plekjes, een schichtige gems, een Schutzhütte, een beddenbak, ...

Provence

Bart Hoeymans, An Bartholomeeusen, Ingrid Brosens en Wim Verschraegen

Bart, An, Ingrid en Wim verbleven 14 dagen in de Provence. Het eerste deel van de reis situeerde zich rond de bergkloven van de Verdon, de grootste canyon van Europa en de tweede grootste van de wereld. Daarna bezochten we de streek rond de Mont Ventoux.

18 februari 2011

Ladakh (India)

Riet & Lut De Stroper

Hoog in de Indische Himalaya ligt 'Ladakh', een land van hoge bergpassen, echter ook van klaterende bergstromen en vruchtbare valleien, een land van verrassende contrasten... Een gebied waar rondreizen nog steeds een avontuur is, met steeds wisselende vergezichten en spectaculaire landschappen.

Ladakh, ook wel Klein Tibet genoemd, is bovendien de bakermat van een zeer levendige boeddhistische cultuur. De oude gompas en heiligdommen werden er beter bewaard dan in het Tibetaanse moederland.

Riet en Lut bezochten dit prachtige gebied in juli-augustus 2010.

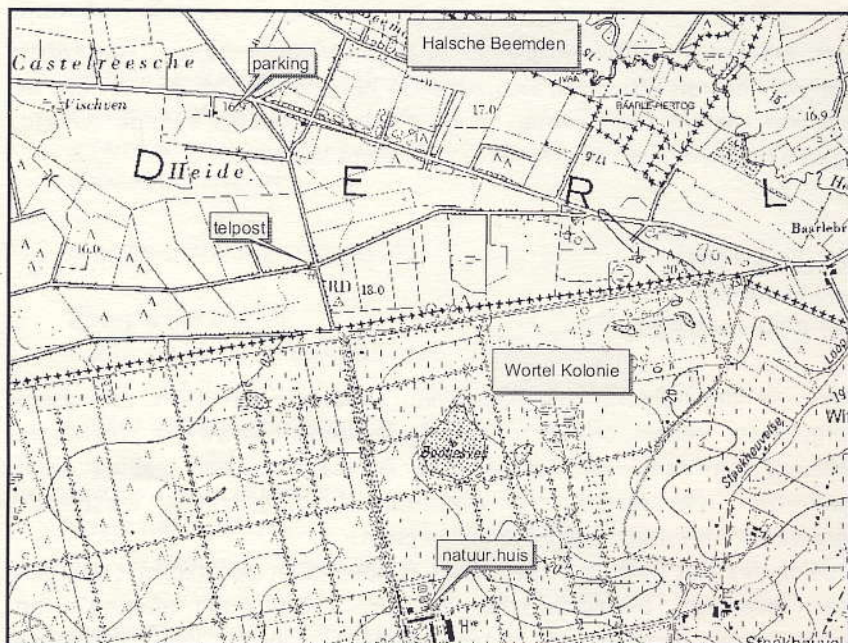
4 maart 2011

Samen met Natuurpunt de natuur in

Pros De Langh en Louisa Sebreghts

Louisa en Pros gingen samen met verschillende regio's van Natuurpunt de natuur in. Afdeling Markvallei komt hier zeker ook aan bod. Verder gingen ze met Hans Vermeulen, Wim Verachtert en ook Jack Govaerts op zoek naar paddestoelen. Van dit alles een fotomontage.

TREKTELPOST CASTELREESCHE HEIDE

Dit najaar zijn het weer vogeltrektellingen en iedereen meer dan welkom!

De waarnemingen zijn dagelijks te bekijken op www.trektellen.nl

En dan onder trektelepost 'Castelreese Heide'

FOTOWERKGROEP 3-10-2010 FOTOTENTOONSTELLINGEN IN DE KLAPEKSTER

Vanaf begin oktober hangt er in het bezoekerscentrum de Klapenster een fototentoonstelling met **natuurreisfoto's** van onze leden.

Deze foto's zullen begin volgend jaar vervangen worden door foto's van vogels.

Foto's kunnen tot 20 december doorgestuurd worden naar Verschraegen.wim@telenet.be

Op zondag 3 oktober gaan we met de **fotowerkgroep** nog eens gezamenlijk fotograferen. Deze keer gaan we naar de Elsakker te Meerle om de herfst in beeld te brengen. Iedereen welkom !

Wim Verschraegen

ERVAAR DE DUISTERNIS !

16-10-2010

WEEK VAN HET BOS – NACHT VAN DE DUISTERNIS

WEEK
VAN HET
BOS

www.weekvanhetbos.be

**IN GEUREN
EN KLEUREN**

10 - 17 OKTOBER 2010

Ervaar de duisternis in Wortel Kolonie! Gebruik je zintuigen om je weg te vinden in het donker, voel de nacht, luister naar het nachtleven, kijk naar de sterren...

Jong en oud is welkom om met ons mee te gaan.

Programma:

- sterrenkijken met professionele begeleiding
- buitendiareeks lichthinder
- nachtelijke geleide boswandeling: gebruik je zintuigen, geniet van de animatie onderweg!

NACHT VAN DE DUISTERNIS

PROEF DE DONKERSTE NACHT VAN HET JAAR

16 OKTOBER 2010

NATUURPUNTWEEKEND
VOGELTREK AAN DE CÔTE OPALE
11-11-2010 TOT 14-11-2010

De Côte Opale tussen Calais en Boulogne is een erg boeiende streek voor natuurliefhebbers.

Zo is Cap Blanc Nez een krijtklif van 130m hoog met verschillende vergezichten over het kanaal en het glooiende landschap van de streek.

Cap Gris Nez is zo'n 50m hoog uit grés.

Het kanaal is hier op zijn smalst (28 km) en door zijn ligging een van de beste plaatsen in west Europa om de vogeltrek te bestuderen.

Tussen de twee "hoogte-punten" vinden we moerassen en mooie duingebieden. Een bezoekje aan Wissant en Audresselles, oude vissers-

dorpjes en het fort Mahon bij Ambleteuse zijn zeker de moeite waard.

Mooie wandelingen langs de kust en door de prachtige duinen maken de hoogte punten uit van het programma. We overnachten in een gîte bij Wimmereux een beetje ten noorden van Boulogne-sur-mer.

Wil je meegaan? Geef dan je naam op bij Ria Van Aelst (ria.vanaelst@telenet.be of 03 315 74 41)

Je krijgt dan later meer informatie over de betaling, vertrekuur, e.d.

Je kan wel alvast de data van 11 tot 14 november in je agenda reserveren!

CURSUS "LEREN KIJKEN NAAR VOGELS" DECEMBER 2010

In de eerste les krijgen we een algemene inleiding op vogels: de functie van het verenkleed, de verschillende snavelvormen, de werking van hun zintuigen, de levenscyclus, biotoopkeuze...

In de tweede theorieles gaan we eerst uitgebreid in op hulpmiddelen zoals verrekijkers, veldgidsen, CD-roms...

Dan beginnen we met het belangrijkste onderdeel: vogels leren herkennen. Dit wordt in derde theorieles verder uitgediept. We gooien het hierbij even over een andere boeg. We schetsen ditmaal geen portretten van een waslijst aan vogelsoorten maar kijken samen naar

veldkenmerken bij vogels. Zo krijgen de cursisten oog voor detail en krijgen ze technieken aangereikt om vogels te leren herkennen. Aan de hand van videobeelden leren we samen vogels te herkennen op basis van hun veldkenmerken. Het gaat ons in deze cursus dus eerder om het aanleren van een attitude, een manier van

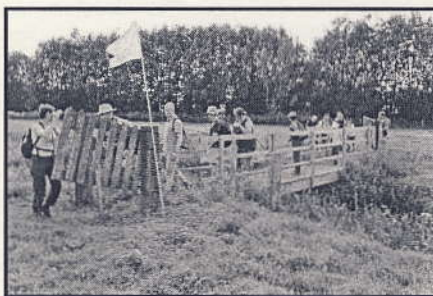
Na 23 km kwamen we aan op het
het laarzenpad van onze eigenste
Halsche-Beemden ...

... waar we onze tent opsloegen
en genoten met zere voeten van
een heerlijke barbecue

Na een heerlijk ontbijt op zondag-
morgen trokken we verder ...

... langs het prachtige laarzenpad
van het Groeske

Onderweg pakten we nog een
terraske mee aan de watermolen
om na 14 km...

... aan te komen aan de Klapekster
waar iedere deelnemer, zowel
groot als ....

La Brenne staat bekend als een heerlijk typische Frans natuurgebied vol meertjes. En al dat water brengt een massa leven mee: boomkikkers, rugstreeppadden, allerhande reigers, sterns, Europese moerasschildpadden,... U krijgt het vast en zeker allemaal te zien!

Daarnaast vindt u er authentieke loofbossen met affodillen en orchideeën, monumentale eiken, bloemrijke bermen met zonneroosjes en longkruid, massa's houtkanten met bloeiende meidoorns en een verscholen nachtegaal en als u goed speurt misschien ook wel een slang...

Kortom een reis die u (en de rest van het gezin) niet mag missen! Kinderen kunnen ook mee, want de week valt volledig binnen de paasvakantie. We logeren in een gîte in het hartje van Mézières en Brenne.

Wil je erbij zijn? Geef je dan als de bliksem op bij Ria: 03 315 74 41 of ria.vanaelst@telenet.be.

BESTRIJDING INVASIEVE EXOTEN HOOGSTRATEN EN DE STIERKIKKER

*Mensen moeten beseffen dat sommige planten en dieren hier niet horen
De stierkikker eet zelfs jonge eenden, waternavel doodt alle leven.
Het Belgisch-Nederlandse INVEXO-project strijdt tegen invasieve exoten
zoals de stierkikker en waternavel, maar ook tegen zomerganzen en
Amerikaanse Vogelkiers.
Hoogstraten is hun proefterrein voor de bestrijding van de Stierkikker of
zoals de Nederlanders hem noemen: de Amerikaanse Brulkikker.*

De Stierkikker en de waterplant Grote waternavel zijn uitheemse soorten. Ze verdringen de inheemse soorten en verstoren het natuurlijke evenwicht in vijvers en waterlopen. Ze bedreigen niet alleen de biodiversiteit, ze veroorzaken ook grote economische schade. De Stierkikker en de Grote waternavel zijn twee voorbeelden. Daarnaast zijn er nog tal van andere invasieve exoten.

De **Grote waternavel** woekert al meer dan 15 jaar in waterlopen in Vlaanderen en Nederland. De Stierkikker zit nog niet in Nederland, maar wel in België, vlak bij de grens. Met Europese steun (Interreg-project Invexo, 2009-2012) wordt er grensoverschrijdend samengewerkt om onder meer deze probleemsoorten aan te pakken. Langs de rivier de Mark in Hoogstraten vestigden terreinbeheerders en onderzoekers de aandacht op de lastige plant en de vraatzuchtige kikker. Natuurpunt Markvallei organiseerde voor haar vrijwilligers ook een informatiemoment.

De Grote waternavel kwam via tuincentra in privévijvers terecht, en van daaruit in de waterlopen. Hij woekert en vormt zo een dik tapijt op het water. Daardoor ontstaat in het water een tekort aan zuurstof. Omdat hij de natuurlijke waterafvoer belemmert, kan hij ook overstromingen veroorzaken. Zijn groei is 'explosief': als het warm genoeg is, kan hij zich op één week verdubbelen! En elk fragmentje van een paar cm kan uitgroeien tot weer zo'n nieuwe groene mat op het water. Daarom moet

er heel zorgvuldig en herhaaldelijk worden verwijderd, zoals vorig jaar op de Mark gebeurde. Blijkbaar met succes, want op dit moment is er geen Grote waternavel meer te zien. Mogelijk heeft de strenge winter, bovenop de intensieve machinale en manuele verwijdering, voor een extra slag gezorgd. Maar ondanks de inspanningen duikt de plant in volle zomer op steeds meer plaatsen op. Het kost jaarlijks honderdduizenden euro's om de waterlopen vrij te krijgen, vrij te houden en het plantafval af te voeren. De plant doet het ook goed op drassige oevers, daar is verwijdering extra moeilijk. De vraag is ook wat er met dat steeds toenemende plantafval moet gebeuren. Verwerking tot veevoeder of compost is een mogelijk spoor, er energie uit winnen door gisting een ander. Ook het probleem en de aanpak van andere 'invasieve' uitheemse waterplanten zoals Waterteunisbloem en Parelvederkruid worden onderzocht. In onze valleien zien we een ontzettende aanwas van de Reuzenbalsemien. De plant oogt misschien wel aantrekkelijk, maar is eveneens een bedreiging voor onze inlandse planten. In wegbermen duikt ook de Japanse duizendknoop op, een uiterst moeilijk te verwijderen plant.

Vraatzuchtige kikkers

In een privévijver in Meer, langs de Mark, krioelen duizenden kikkervissen in verschillende stadia van ontwikkeling. Er zitten 'dikkopjes' tussen van 16 cm. Een volwassen Stierkikker kan tot 25 cm groot worden en meer dan een halve kilo wegen. De Stierkikker is eigenlijk een Noord-Amerikaanse kikker, die aanvankelijk voor de kweek, voor zijn kikkerbillen dus, in Europa werd ingevoerd. Hij is in België in de vrije natuur terechtgekomen en verovert op verschillende plekken stilstaande, warme, ondiepe wateren met veel planten. Onder meer de inheemse kikkers en hun larven, libellen en vissen staan op zijn menu. Hij eet zelfs kleine watervogels en hun kuikens. Hij kan ook drager zijn van een schimmel die gevaarlijk is voor andere amfibieën. De Stierkikker behoort volgens experts internationaal tot "de 100 ergste exotische soorten". Voorlopig zit de Stierkikker nog niet in Nederland, maar wel vlak bij de grens. In het voorjaar werden Nederlandse en Vlaamse vrijwilligers opgeleid. Ze houden elk een afgesproken gebied in de gaten om zo snel mogelijk de aanwezigheid van het beest te kunnen melden. De volwassen

Stierkikkers zijn schuw en moeilijk te vangen. Er zijn daarom ook experimenten met lokstoffen. In de provincie Antwerpen vergelijkt men nu verschillende methoden: wegvangen van de kikkervissen, laten leeglopen van vijvers, of het uitzetten van snoek.

*Wegvangen Stierkikkers en larven op een poel in Meer
(foto : Wim Verschraegen)*

Over één ding zijn alle experts het eens: preventie is véél goedkoper dan bestrijding. Binnen het Invexo-project gaat er ook aandacht naar de Amerikaanse vogelkers, die al tientallen jaren een probleem vormt. Ook voor bijvoorbeeld de grauwe gans en de Canadese gans worden de krachten gebundeld.

Wat kunnen wij doen?

- Een vijversysteem ontwikkelt zich vanzelf. Door er zelf soorten in te brengen, verstoort u die ontwikkeling. Inheemse kikkers en salamanders vinden zelf de weg naar uw vijver.
- Koop inheemse (water)planten. Vraag ernaar in de speciaalzaak of vijver- of tuincentrum. Verkoop van Grote waternavel is sinds 2001 verboden in Nederland.
- Zorg ervoor dat uitheemse (water)planten en dieren niet 'ontsnappen'.
- Gooi planten uit vijver of aquarium bij het GFT of op de composthoop, nooit in een vijver, sloot of waterloop. Ook vissen, schildpadden, slakken, kreeftjes en watervlooien uit uw vijver of aquarium, horen vaak niet thuis in onze natuur en kunnen schade veroorzaken.
- Hebt u grote waternavel of een stierkikker waargenomen? Meld het op www.waarnemingen.be. Op de website van HYL A vindt u hoe u een stierkikker kunt herkennen, onder meer aan zijn typisch geluid.
- Raak geen stierkikkers aan. Hij kan drager zijn van een amfibieschimmel die gevaarlijk is voor de inheemse amfibieën.

SAMENLEVEN MET DE VOS? YES, WE CAN!

Vossen behoren tot onze inheemse fauna en vormen een belangrijke schakel in het ecosysteem. Vossen zijn opportunisten en eten wat het gemakkelijkst te vinden of te vangen is. Hiertoe behoort ook het pluimvee dat we in hokken en rennen onderbrengen. Slaagt een vos er in een kippenren binnen te dringen, dan wordt zijn jachtinstinct – door de paniekerige dieren die niet kunnen wegvlugten – zo geprikkeld dat hij meer dieren doodt dan hij kan opeten.

Vandaag de dag wijst men de vos nog vaak als de enige schuldige voor deze slachtpartijen aan; een veel gemaakte fout en niet-doordachte redenering. Een intensievere bejaging of bestrijding is echter geen oplossing. Wanneer sterfte binnen de vossenpopulatie toeneemt (door bijvoorbeeld afschot), neemt ook de voortplanting toe. Meer jongen worden geboren die op hun beurt meer kans hebben om te overleven. Wanneer een vos sterft, komt er een territorium vrij voor een meestal jongere vos. Jonge dieren zijn minder dominant waardoor meer vossen op eenzelfde oppervlakte kunnen leven.

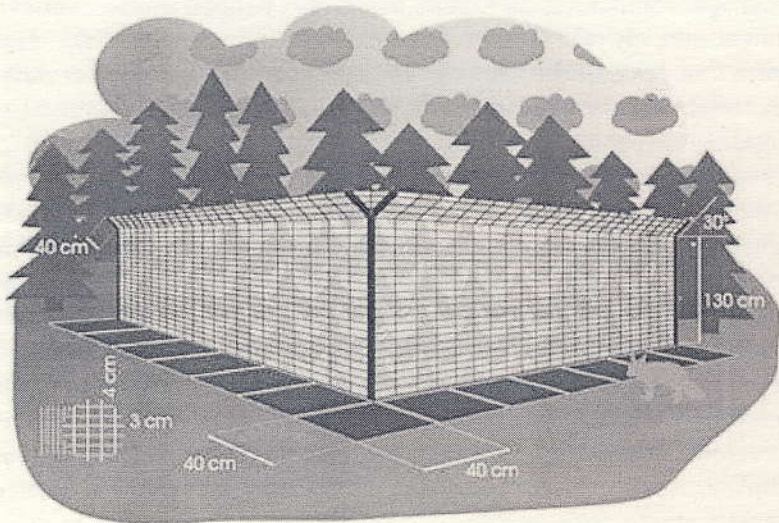
'De vos heeft het pluimvee gedood dus hij moet wijken', zijn uitspraken die niet meer van deze tijd zijn. 2010 werd uitgeroepen tot het internationale jaar van de biodiversiteit! Laten we daar in Vlaanderen geen afbreuk aan doen. Vogelbescherming Vlaanderen en Natuurpunt zijn van mening dat de schade die vossen aan pluimvee toebrengen kan voorkomen worden door kippen, eenden, ganzen en andere dieren beter af te screenen. Dit kan eenvoudig door hen 's avonds onder te brengen in een afgesloten nachthok of door het plaatsen van een vossenvrije ren. Met verontruste gevoelens hopen wij dat de Vlaamse minister voor Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege onze mening deelt en geen extra maatregelen treft tegen de vos.

Wat kan jij doen om de vos in Vlaanderen te beschermen?

- Teken de online petitie op www.vogelbescherming.be of op www.natuurpunt.be en stuur ze door naar vrienden en familie.
- Vraag de informatiebrochure 'Slimmer dan de vos' aan en overtuig anderen dat het extra bejagen en/of bestrijden van vossen geen oplossingen zijn om schade aan pluimvee te voorkomen.

Wat kan jij doen om je pluimvee te beschermen?

- Maak een vossenvrije kippenren. Meer informatie hierover vind je in de brochure 'Slimmer dan de vos' of op www.vogelbescherming.be of www.natuurpunt.be.
- Breng kippen, eenden, ganzen en andere dieren 's avonds onder in een degelijk afgesloten nachthok.

natuurpunt
Markvallei

WELKOM in het bezoekerscentrum DE KLAPEKSTER

Elke zondag open
vanaf 13 uur tot 18 uur

Donderdag, vrijdag en zaterdag open
vanaf 13 uur tot 17 uur

verenigingslokaal NP en JNM Markvallei
drankgelegenheid/terras
Jan Spannenburgmuseum
bezoekersruimte
tentoonstellingen
cursussen
lezingen
vergaderingen

Contact

Natuurpunt : Drej Oomen – 03 315 02 45
De Klapekster : Koen Verschueren – 03 314 24 15
Medewerkster : Chris Van Boxel (openingsuren)

CHOUFFE

Wie stond er begin juli aan de poort bij Lut en Riet: 'de Chouffe'. Zoals ge kunt zien, bracht hij de nieuwste versie van 't Bieteutje'. Onze eigenste Paulus had hem al voor de poort zien staan en zag het al heel goed zitten om deze zomer ne goeie kameraad te hebben.

Die zelfde avond werd er tussen pot en pint, mee ne overheerlijke frisse chouffe besloten dat hij wel een poosje wou blijven.

Dus mannekes, we zien wel wanneer Chouffe bij ons terug wil vertrekken om andere oorden te gaan opzoeken, ondertussen heeft hij het hier prachtig naar zijn zin;

- genoten van een warme juli maand, zalig genieten tussen de geurende bloemen en 's middags een siësta aan de vijverkant onder het reuzenblad van de Gunnera.

- samen met Paulus de vlinders tellen en een handje toesteken met wat tuinwerk...

- en niet te vergeten de heel gezellige avonden met zijn allen straffe verhalen vertellen tussen Chouffe en chouffe.

- af en toe ging ik mee met de fiets en kon ik genieten van ons prachtige Kempenland, 't is hier toch schoon hé!

- we zijn er al op uit getrokken om paddenstoelen te fotograferen kei tof om tussen het natte gras en de reeds afvallende blaadjes te speuren naar de vele prachtige exemplaren.

- mijn gastvrouwen zijn een poosje weg geweest op ontdekking naar verre oorden 'Ladakh' en heb het geluk gehad al wat van de foto's te mogen zien, terwijl jullie nog tot in februari moeten wachten.

Ondertussen zijn we reeds midden september en mijn zwerversbloed steekt weer de kop op. Afscheid nemen van de Paulus valt niet mee, ik zal hem verdorie missen, maar we beloofden om elkaar weer terug te zien. Samen met Lut en Riet kom ik vrijdag 17/09 terug naar de 'Klapekster' om te luisteren en te genieten van de eerste fotolezing 'rondreis door Guatemala' en dan zie ik wel waar mijn nieuwe avontuur me brengt.

Salut, het was een heerlijke zomer.

Choufke, Riet en Lut

SNAKEN VAN DE NATUUR

Onder de bomen

Vrienden zijn het, bomen
die gesprekken met je voeren
je gedachten laten gaan
als hun bladeren
het licht laten schommelen.

Het zijn je vrienden, bomen.
Hun schaduw leggen ze
als een arm om je heen
als je alleen wilt zijn
en niet alleen wilt zijn.

Fetze Pijlman

DE VOORZITTER IS WEG, LANG LEVE DE NIEUWE VOORZITTER !

Het nieuwe werkjaar is begonnen en daarbij hoort natuurlijk ook een nieuw bestuur. Ik heb de keuze voor mezelf gemaakt dat ik geen voorzitter meer zou worden van het nieuwe werkjaar om anderen een kans te geven. Als voorzitter heb ik de afgelopen 2 jaar, 2 mooie jaren mogen beleven. Het is niet altijd gemakkelijk, want zoals u weet vangen hoge bomen veel wind en er komt veel papierwerk bij kijken. Maar al de blije mensen, de lachende gezichten,... daar doen we het natuurlijk voor. Uiteraard valt en staat een jeugdbeweging met een sterke ploeg. Daarom een welgemeende bedankt aan alle leiding!

Sien Eggers zei gisteren in Rijkevorsel op een boot nog: 'Gezegend is de trotse kracht van de jeugd.' En dit is volkomen waar. Wij als jongeren kunnen mee bouwen aan een betere en mooiere wereld. We geloven nog in een goede wereld. Is dit naïef? Sommigen vinden van wel. Maar jongeren kunnen veel bereiken en zijn nog onaangetaste idealisten. Elke dag opnieuw weer ijveren voor een betere wereld. In JNM pleiten we voor een groenere en eerlijke wereld. Een wereld waarin niemand honger heeft, zo weinig mogelijk vervuult en respect heeft voor de natuur. En als wij aan deze wereld een steentje kunnen bijdragen, dan doen we dat ook graag.

In het bijzonder wil ik nog bedanken: Lysander en Jasper voor alle vergadering die we hebben samen gezeten. De vele babbels, grappen en discussies.

Zoals eerder gezegd zal dit jaar JNM Markvallei een kersverse voorzitter hebben. Met zijn 17 frisse lentes is dit Lysander. En ik wens hem dan ook alle succes toe.

En zo zal JNM Markvallei weeral beginnen met een nieuw werkjaar en even geëngageerd als anders.

Tot op de volgende activiteit,
Arnold Wittenberg.
Gewezen voorzitter JNM Markvallei

Ik ga dit '**woordje van de voorzitter**' beginnen met wat ik een tijdje geleden geschreven heb:

*Het is weer zover,
Samen vertrekken ze,
Op het einde van de warmte,
Maar ze naderen eenzaam
Hun bestemming*

*Zwervend over lege paden,
Met de winter voor ogen,
De wind is hun leidraad,
De kleuren hun gezellen*

*Een opflakkerende herinnering,
Aan hoe het vroeger was
Het is weer zover:
De herfst stijgt zijn stammen af*

Inderdaad, het is weer zover: de zomer loopt op zijn einde en de herfst komt eraan. Met deze herfst begint ook een nieuw JNM-jaar. Zoals Arnold reeds in zijn tekstje gezegd heeft, waait er een nieuwe wind door de afdeling. Hij zet een stapje terug (hij neemt de taak van secretaris op zich) en ik neem het voorzitterschap van hem over.

De voorbije jaren dat Arnold voorzitter was, heb ik veel van hem geleerd en ik hoop dat dit jaar meer zal zijn dan slechts een opflakkerende herinnering aan vroegere tijden. Gelukkig sta ik niet alleen voor deze opdracht. Arnold zal me met zijn wijze raad bijstaan. Jasper houdt de financiën bij en zorgt voor spetterende artikels in de Piniteut. Tinne ontfermt zich over de piepers en Koen over de ini's. En Vincent zorgt er tenslotte voor dat we steeds genoeg materiaal voor handen hebben.

De wind wordt ook onze leidraad, want we weten nog niet precies wat er ons dit jaar allemaal te wachten staat. Samen zullen we over onbekende paden zwerven, waar we de mooie natuur mogen aanschouwen en ons zullen inzetten voor het milieu.

Zoals Arnold hiervoor gezegd heeft: hoge bomen vangen veel wind. Ik hoop dat dat dit jaar meevalt.

Het is weer zover, samen trekken we het nieuwe JNM-jaar in.

Tot op de eerstvolgende activiteit!

Lysander Fockaert
Voorzitter JNM Markvallei

WAAROM VEGETARISCH ?

*Dag beste leden, ik heb besloten dit artikeltje te wijden
waarvoor vegetariër zijn al dan niet goed is. Ikzelf ben
vegetariër en ook binnen de jnm is het de maatstaf geen vlees
te eten. Maar waarom eigenlijk die sappige, halfgebakken steak
inruilen voor een quorn burger?*

*Of het gehakt in de spaghettisaus vervangen door droge
tofubrokken? Hier volgen een aantal redenen.*

Vlees eten is niet nodig

Van nature uit is de mens altijd al omnivoor geweest, dus vlees eten hebben wij vanaf het begin aan al gedaan. Maar toen is al gebleken dat vleeseten geen noodzaak was. Gezond was het wel vanwege de enorme rijkdom aan proteïnen en calorieën. Maar het eten van vlees was doorgaans toch alleen weggelegd voor de bevoorrechte klassen. Voor de meeste mensen was het te duur en het bewaren bracht ook zijn complicaties mee. Vele antieke beroemdheden kozen er ook al bewust voor vegetarisch te eten, denk maar aan Pythagoras of Leonardo Da Vinci.

Vlees eten was vroeger dus niet zo evident. Maar nu verstikken we in het aanbod. Iedereen eet ruimschoots meer dan de door de voedselpiramide aangegeven hoeveelheid (100gr). Allemaal wel lekker, maar het is niet nodig en niet eens gezond. Als men last heeft van cholesterol is een vegetarisch dieet geen slecht idee.

Waarom is het niet nodig? Het is waar dat het lichaam proteïnen nodig heeft, maar tegenwoordig zijn er genoeg vervangproducten (quorn, tofu...) en dan nog kan men door gewoon evenwichtig te eten al ruimschoots voldoen in zijn behoefte aan eiwitten.

Mijn besluit hiervoor is: we kunnen leven zonder vlees en het is tegenwoordig zelfs gezonder vegetariër te zijn (lintworm, bloeddruk, hartklachten, kanker, nierstenen, diabetes...).

Vleesindustrie is belastend voor milieu

Er lopen nu ongeveer 1,3 miljard runderen; 0,9 miljard varkens; 1,8 miljard schapen en varkens en 14,1 miljard kippen rond op de aarde. Dit betekent een enorme belasting voor het milieu. Voor 1 kilo rundvlees heeft men zo'n 16 000l water nodig, terwijl men voor 1 kilo sojabonen 2000l nodig heeft.

Het is ook een zwaar misverstand dat vegetariërs meer gewassen en landbouwgrond zouden nodig hebben als vleeseters. Ongeveer 76% van alle landbouw oppervlakte wordt gebruikt voor veeteelt. Dat is ongeveer 29% van de totale wereldoppervlakte! Helaas wordt een groot deel van deze grond gewonnen op bos en andere unieke gebieden. Het regenwoud vandaag de dag wordt met een snelheid van ongeveer 5000 voetbalvelden per dag neergehakt. Ongeveer 70% van deze oppervlakte is te wijten aan veeteelt.

Dit is natuurlijk een directe bedreiging voor biodiversiteit. Maar we hoeven niet eens zo ver te kijken, ook bij ons berokkent landbouw enorme schade aan milieu en biodiversiteit. Door overbemesting verzuurt de bodem. Zo gaan er een groot aantal unieke plantensoorten verloren en met deze een hoop dieren.

Als je het één bij het ander optelt sta je er niet van te kijken dat veeteelt ook meedraagt aan de opwarming van de aarde. Door ontbossing gaan er veel CO₂ opslagplaatsen verloren en de uitstoot van al die beesten bij elkaar is ook niet gering. Natuurlijk dragen onze eigen 'uitlaatgassen' ook bij aan deze opwarming. Maar iedereen is er wel van overtuigd dat het

terugdringen van de veestapel makkelijker haalbaar en meer ethisch verantwoord is dan het terugdringen van de bevolking. Er moet natuurlijk wel bij worden verteld dat een vegetariër nog wel dierlijk producten eet, maar toch aanzienlijk minder als een vlees eter.

Besluit

Dit waren voor mij al voldoende redenen van de vele om het vegetarische pad te kiezen. Een lekker stukje vlees weegt gewoon niet op tegen de 'ellende' die het aanricht. Natuurlijk verwacht ik niet dat iedereen snel vegetariër zal worden, maar meedoen aan initiatieven zoals *donderdag=veggiedag* maakt al een verschil.

Meer info:

<http://www.vegetarisme.be/>

Niets kan onze gezondheid en het voortbestaan van het leven op aarde zoveel helpen als de evolutie naar een vegetarische levenswijze.

Albert Einstein

CONTACTGEGEVENS ANDERE VERENIGINGEN

JNM MARKVALLEI Arnold Wittenberg Gestelsestraat 22 2321 Meer ☎ 03 315 00 17 arnoldwittenberg@gmail.com	VELT NOORDERKEMPEN Jan Horsten Grote Plaats 33 2323 Wortel ☎ 03 314 22 55	VMPA HOOGSTRATEN Jack Govaerts Donckstraat 12 2321 Meer ☎ 03 315 71 85 jack.govaerts1@telenet.be

CONSERVATORIS NATUURGEBIEDEN

HALSCHE BEEMDEN (MIND.) ASCHPUTTEN (MEER) FRANKENBERG (MEER) Jack Govaerts Donckstraat 12 - 2321 Meer ☎ 03 315 71 85 jack.govaerts1@telenet.be	PATERSWIEL (MRS-DR.) Drej Oomen zie hoger LANGE BEEMDEN (HOOGS.) Stijn Leestmans zie hoger

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN NATUURSTUDIE

VOGELWERKGROEP Stijn Leestmans zie hoger	PLANTENWERKGROEP Jack Govaerts zie hoger
WERKGROEP ONGEWERVELDEN Bart Hoeymans zie hoger	AMFIBIEËN-, REPTIELEN- EN VISSENWERKGROEP Bart Hoeymans zie hoger
ZOOGDIERENWERKGROEP Dimitri Van Pelt Moerstraat 48 - 2320 Hoogstraten ☎ 0476 90 72 49 dimitri.vanpelt@ua.ac.be	WERKGROEP NATUURFOTOGRAFIE Wim Verschraegen zie hoger

WEBSITES NATUURWERKGROEP MARKVALLEI

Website Natuurpunt Markvallei:
Website JNM Markvallei:
Foto's activiteiten NP Markvallei:
Foto's werken De Klapekster:
Foto's Reservaten in de Markvallei:

www.natuurpunt.be/markvallei
www.jnm.be/markvallei
<http://activiteitenmarkvallei.spaces.live.com>
<http://natuurhuis.spaces.live.com>
<http://natuurmarkvallei.spaces.live.com>

STEUN ONS

RESERVATENFONDS
523-0453829-41